Ч. 260 (13.805). Львів, субота 29. вересня 1934. Pocztowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Рапорт у справі меншинної дебати.

Політична комісія Ліґи прийняла в суботу рапорт у справі меншинної дебати, яка відбулася в комісії.

Рапорт широко обговорює дискусію над польським внесенням про генералізацію меншинних трактатів. На думку люксембурського делегата Беха, дискусія над внесенням мін. Бека була пожиточна, бо дала змогу пізнати думку про доцільність поширення тієї системи. Рапорт не подає ніяких внесень, що є доказом, що Ліґа Націй безсильна в справі поширення трактатів на всі держави, тому, що кілька країв виступило проти такого поширення.

Збіжеві переговори м ж Польщею, Німеччиною та СССР.

ВАРШАВА, ПАТ. 24. і 25. вересня були у Варшаві переговори між делеґатами Польщі, Німеччини та СССР у справі управильнення вивозу жита й житньої муки. Парафували умову, на основі якої СССР приступає від 1. серпня до польсько-німецької збіжевої умови. У звязку з тим доповнили та поширили польсько-німецьку умову. Приступлення СССР обовязуватиме від хвилини як уряд СССР її затвердить.

Літвінов у справі розбройної конференції.

ЖЕНЕВА, ПАТ. Ком. Літвінов переслав предсідникові Зборів Ліґи Націй мін. Зандлерові письмо, в якому делеґація СССР просить предложити Зборам на найближчому пленарному засіданні таку резолюцію:

Збори Ліґи висловлюють бажання, щоби Раді предложили рапорт предсідника розбройної конференції про стан праць цієї конференції, та щоби Рада заявилася в справі дальшої процедури.

Новий протекторат В. Британії над Єгиптом?

ЛЬОНДОН, ПАТ. Єгипетський король Фуад тяжко занедужав. „Дейли Геральд“ обговорює евент. політичні наслідки. Може повстати тяжке положення, бо наслідник єгипетського престолу Фарук має всього 14 літ, тому треба б створити реґенцію. Можливо, що В. Британія мусітиме перейняти знову протекторат над Єгиптом, або треба буде вернутися до парл. правління.

Труднощі з незалежністю Австрії.

Англійські часописи критично дивляться на старання французької дипльоматії для загарантування незалежности Австрії. Англійська громадська думка є проти того, щоби Англія чинно мішалася до ґарантії, як теж була проти того, щоби СССР допустити до занадто великої ролі в Женеві.

Барон Альойзі два тижні старався приєднати Англію та Францію для тексту конвенції, зредаґованого італійською делеґацією, що ґарантувала незалежність Австрії. Це не вдалося, бо Англія не хоче давати зобовязання на европейському суходолі. Також Мала Антанта недовірливе поставилася до італійської ініціятиви. На перешкоді є теж юґославянський спір, бо Юґославія не хоче згодитися на геґемонію Італії в наддунайській полосі.

ЖИДІВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ В НІМЕЧЧИНІ.

Жид. Тел. Аґ. повідомляє, що 29. вересня, вперше від коли при владі в Німеччині є Гітлер, відбудеться в Берліні краєва конференція німецької орґанізації Гехалюцу.

Вальдемарас просить помилування.

Риські часописи повідомляють, що Вальдемарас, який сидить у вязниці за участь у червневому перевороті вніс подання, щоби його помилували.

Ліквідація Табору Нар. Революції.

Арештували дальших 10 членів нелеґальної орґанізації Табору Нар. Революції. Їх буде пересуджувати суддя для справ надзвичайної ваги, мабуть Демант. Ліквідація відбувається і на провінції. Деяких арештованих увільнять, 25 задержать у вязниці до розправи.

НОВА ПОЧТОВА ТАРИФА.

Знижка почтових, телеграфічних і телефонічних оплат.

З 1. жовтня входить у життя нова почтова телеграфічна й телефонічна тарифа, що обнижує оплати. Оплата від пересилки краєвих замісцевих листів обнижена з 30 на 25 сот., за кореспондентку з 20 до 15 сот. Також у закордонному обороті знижено оплату при листах із 60 на 55 сот., а крім того до Австрії, Мадярщини, Чехословаччини та Румунії з 50 на 45 сот. Кореспондентки до тих чотирьох держав з 30 на 25 сот. До інших країв із 35 на 30 сот.

Далі обнижать оплату за поручення в закордонному обороті із 60 на 45 сот. Обнижують оплату й за перевіз летунської почти, де буде одностайна оплата: 10 сот. за перевіз кореспондентки, а для переказів або листів 20 сот.

Оплату за пересилку пачок обнизили на 10 сот. у відношенні до дотеперішніх оплат. Для харчових пакетів увели 4 стрефи замісць двох. Поширено обсяг ваги з 10 до 20 кг., причому устійнено дві скалі ваги: від 10—15 кг і від 15 до 20 кг.

Підвищено максімум квот, які підлягають пересилці почт. переказом із 2.000 зол. до 5.000 зол. Введено розрахункові перекази, які влекшують вплату дрібних належностей до 15 зол. передплатниками для видавців або адміністрацій часописів. Введено теж дрібні інкасові льокальні поручення до 5 зол.

Телефонічна оплата обнижена на 10 проц. Обнижено абонаментові оплати, готівкові в усіх гол. абонаментових мережах і катеґоріях. Знижено оплати за понадконтинґентові розмови на держ. мережах з 10 на 8 сот., ведення розмов на коротку віддаль, причому оплата до 10 км. буде виносити 20 сот., до 15 км. 30 сот., до 20 км. 40 сот. Давніше виносили вони 60 сот.

У телеграфі ввели найменше змін, тому що це дефіцитове підприємство. Всеж обнизили осн. оплату при телеграмах із 50 сот. на 25 сот., так що телеграма з 10 словами коштуватиме 1.75 сот. замісць 2.00 зол. Ґратуляційні та кондоленційні телеграми матимуть теж обнижену тарифу: замісць 15 сот. від слова лише 5 сот.

Введено спеціяльну радіофонічну оплату для села. Місячна оплата буде 1 зол. замісць 3 зол.

Сойм полагодить реформу Сусп. Обезпечень.

З Варшави повідомляють, що реформи суспільних обезпечень не полагодять президентським розпорядком. Справу цю передадуть соймові та сенатові, які зберуться восени на засідання.

Жде польської відповіди.

ПАРИЖ, ПАТ. У Женеві в четвер був застій в дипльоматичній акції. Пояснюють це тим, що мін. Барту жде відповіди Польщі в справі предложення східного пакту та відповіди Італії та Малої Антанти в справі Австрії.

Справа Сарщини.

ЖЕНЕВА, ПАТ. Бар. Альойзі, як предсідник комітету Ради Ліґи для справ Сари переговорював із німецьким послом із Берна Вайцсакером, який нарочно приїхав із Женеви. Вайцсакер уповажнений німецьким урядом переговорювати в справі Сарщини. М. ін. радили в справі поліції в Сарщині.

КОНФРОНТАЦІЯ ЛІНДБЕРҐА З УБИВНИКОМ ЙОГО ДИТИНИ.

З Нюйорку повідомляють: Конфронтація Ліндберґа з Гавптманом тревала ок. 10 хвилин. Ліндберґ хотів бачити вязня так, щоб Гавптман його не пізнав, тому наложив собі темні окуляри та насунув глибоко шапку на очі. Гавптман був дуже налякався, не знав, що довкола діється. Після конфронтації Гавптман знову впевняв суддю, що він невинний.

Нюйорська поліція найшла в Гавптмановім ґаражі цвяхи такі самі, як ті, що ними збито драбину, якою напасники вілізли до Ліндберґової хати.

УБИВСТВО В ПОСПІШНОМУ ПОЇЗДІ.

У поспішному поїзді Париж-Вентимілія при відїзді кондуктор найшов трупи двох пасажирів. Поліція відчепила цей вагон. Ствердили, що це трупи двох париських купців. Можливо, що то було убивство й самогубство. Часописи лучать цей випадок із ост. поліційним скандалом у Ліль.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Папа висловив признання для Де Валери за протибільшовицьку мову в Лізі, в якій жадав щоби Ліґа домагалася ґарантій реліґ. свободи в СССР.

— 6-та комісія заявилася одноголосно за приняттям Афганістану до Ліґи Націй.

— У Лібаві спустили на воду перший литовський корабель „Сметона“.

— Китайський уряд постановив вислати протест до большевицького та японського уряду проти продажі сх.-китайської залізниці.

ВЛОМ ДО ЦЕРКОВ.

СТАНИСЛАВІВ, ПАТ. У Козові невідомі злодії вломилися до церкви, розбили касу та забрали ок. 20 зол. Опісля в церкві на Москалівці вкрали ок. 50 зол. і подерли 3 векслі. Опісля мабуть ті самі злодії вломилися до костела на Москалівці та вкрали ок. 110 зол.

Організована гіпокризія.

(УП) Англійська газета „Морнінг Пост" з 17. 9. ц. р. містить цікаву редакційну статтю про Совіти та намагання їх втягнути в Союз Народів. Подаємо її в перекладі.

„Широка трансакція втягнути Совіти до Союзу Народів практично покінчена. Принципу, яким мав би кермуватись Союз, себто прилюдного обговорення справи і приняття, в цьому випадку не додержано. Навлаки, процедура була підступна й тайна; ціль освячує засоби. Було вправді трохи опозиції серед малих держав, одначе трохи тайного натиску старими випробованими методами — і ворожий голос відвернено, а маленькі Пилати обмили свої руки в тій самій миднниці, спасаючи свою совість тим, що здержались від запрошення, якого вони в дійсности не одобрювали, але й не могли йому перешкодити. Швайцарія, старавчись очевидно вдержати свій женевський пансіон у приличному стані, протестувала завзято, але й те завзяття було деколи модульоване зі страху, щоб не образити головних опікунів. Де Валера, що передше ніколи не пробував задоволяти Риму ворожим відношенням до Совітів, Бельгія, Голяндія, Польща, Португалія, Люксембург дали бодай негативний вислів своїм побоюванням. Арґентина й Панама здержалися з сорому, з якого більш втаємничені потуги старали себе отрясти. Одначе 30 держав підписало запрошення до Совітів, яке останні рішились приняти. Сталін приняв був засоби осторожности, дістаючи запевнення, що там не будуть порушувати ретроспективно деяких неприємних питань. Вся решта є тільки церемоніяльним ораторством, штукою, якою Союз відзначається.

Та всеж таки є там одна маленька трансакція, яку треба було перевести, ще заки новоприбувшого впустили в середину. Колиб Совіти були стали членом Ради ще перед вибором президента, то згідно з позвбучним порядком цей уряд припав би совітському делеґатові. Тому справа президента буде вирішена завтра і цього самого дня Совіти будуть допущені на збори, а відтак до Ради. Після цього трансакція буде вже в цілости покінчена. Її переведено саме в часі, коли парлямент є на вакаціях, але ми можемо певно сказати, що проти цього є глибоке почуття в цьому краю. В деяких випадках воно навіть було дуже виразно підкреслене. Всеж таки ми дещо розчаровані, тому що в тих випадках, в яких це справедливе обурення повинно було бути найсильніше, воно було найслабше. Архієпископ з Кантербері справді не мовчав зовсім, коли йшло про терпіння посестриної церкви і щойно кілька днів тому його світлість сказав дещо зі страшної правди про навмисно викликаний голод на Україні, внаслідок чого вигинули міліони людей. Одначе ані архієпископ з Кантербері, ні його брат з Йорку не рішились видати в цій справі прилюдного заклику. Ми запримічуємо, що Вайкаунт Сісел є думки, що релігія і мораль не мають з тим нічого спільного. Виходить так, що в Союзі Народів і в його окруженні народилася нова релігія і моральність.

Та в свому часі ми побачимо, чи Совіти видвигнуться до ідеалів Союзу Народів, чи може Союз скотиться до анархії, питомої для СССР. Також побачимо, чи Франція створила собі нового союзника, чи тільки викликала нові непорозуміння... Це нотоpичне, що Совіти піддержують терор в Індіях і на північно-західній границі, а в Москві є навіть спеціяльні школи, де деяких британських підданих вивчують як розвалювати британську силу. Чи секретар внутрішніх справ дістав ґарантію, що цих практик не буде, а коли дістав, то чи він вірить у неї? Коли ні, то на основі якого досвіду і здорового розуму — абстрагуючи від моральности й релігії — може він надіятися, що з приняття Росії може вийти щось путнього?

ЯК ВИ НАС ОБМАНУЛИ...

Отвертий лист до Володимира Винниченка.

У відповідь на брошуру „За яку Україну".

(Докінчення.)

Перелистував я Вашу зелененьку брошуру на всі боки і шукав, що в ній присвячено тим, з-під стріх яких ми вийшли, відшукував у Вас селянської душі. Все, що по цьому питанню знайшов — зводиться до одного речення, до того маленького, що і Ви „вміли повертатися обличчям до землі. Мені пригадався Іван Барильченко, який здобув собі роботу на землі („Суєта" Тобілевича) і став потім великим артистом. Витративши всі свої сили на сцені, він рішив знову повернутися до тоїж самої цілющої матері землі („Житейське Море" Тобілевича). Так воно, коли не завжди, не з кожною селянською душею буває, — з багатьома стається, як із тим Іваном. З тогож, що Ви рішили повернутися до землі, я зробив собі висновок, що всеж у Вас душа селянська. Тому то я гадав, що ми скорше порозуміємося. От тільки на превеликий мій жаль, я не знайшов у Вашій шановній брошурці ніякої згадки про наше селянство, яке там, на тому широкому степу. А не згадувати сьогодні про нього, оминати, по моєму просто гріх. Вам же певне відомо не менше, як мені, що на Україні загинуло від голоду за останніх кілька років міліони не буржуїв (яких ми раніш приборкали), а бідного нашого селянського люду. З України безперестанку забирають в сотнях тисяч ясир і відправляють на холодні, голодні муки та каторжанські роботи на Соловки та Сибір. На селах України живуть голодні тіни людей. А Ви, що на це селянський сину? „А не відділяти Україну від СССР!" І це тільки всього замісць того, щоби розкривати перед світом страшну правду і боротися проти руїнників українського села! А Виж письменник з почуттям людського горя! Чомуж не чути від Вас того, що почув у свій час світ від Л. Толстого: „Не магу молчать!" І кожне Ваше слово в цей час мусілоб бути пройняте динамічною силою, протестом проти того нечуваного насильства, яке там діється над Вашим народом. І я гадаю, що Ви найкраще зрозумієте всю траґедію нашого селянина саме тепер, коли раніш того не хотіли знати. Уявіть тільки собі, що ось вже Ви на свому придбаному власними силами шматочку землі здобули необхідний собі засіб на прожиття до нового врожаю, а до Вас по тій тяжкій праці приходять чекісти й все до останнього зерна забирають. Щоб Ви, письменник, 100-відс. комуніст, на це сказали? І тепер перенесіться у міліони наших селянських душ, у яких не тільки все позабирали, а ще й із хат повиганяли. А хібаж ті наші селяни мають менше право на життя, як великі письменники та ідейні комуністи? І скажіть нам, Ви-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 29. ВЕРЕСНЯ 1934.

Д-Р ГР. ДМИТРІВ. 3)

САМООСВІТНІ КРУЖКИ УЧНІВ

УКРАЇНСЬКОЇ ҐІМНАЗІЇ В РОГАТИНІ В Р. 1909—1914.

III.

Кружковці на еміґрації. Підсумки самоврядування. Кольпортажа „Життя". Часопис „Відгуки". „Наукова Читальня" та її „Вістник".

З кінцем шкільного року багато кружковців дістало свідоцтво відходу. Багато виключили підчас шкільного року. Недаром назвали кружковці цей рік „роком еміґрації". Більшість кружковців опинилася у Львові. Виїхав туди і Палащук. Одначе не зірвав він звязку з ґімназією, вів живе листування з товаришами, відтворював із листів життя в ґімназії та містив дописи. Дописи або сам комбінував або доповняв допис якогось рогатинського товариша. Львів саме був ґрунтом для нього, тут міг він себе проявити і виявити свій публіцистичний й організаційний хист.

Дир. Галущинський запровадив у ґімназії „самоврядування". Кожна кляса мала свій провід, своє судівництво, вибиране парляментарним способом. Кожна кляса мала свою касу ощадности, свого касієра, який що дня збирав сотикові ощадности, вписував у свою книгу і в щадничу книжечку учня. Ощадности віддавали щомісяця до Української Каси, де вони процентувалися. Ощадности з відсотками міг вибрати собі кожний учень, коли покінчить ґімназію, виключать його або перейде до іншої ґімназії. По укінченні ґімназії, після матури, могли мати учні свій власний зощаджений капітал.

Самоврядування мало виховувати до самодіяльности, бути підготовою до громадського життя. Це була „шкільна держава", практикована в Америці. Самоуправа була пещеною дитиною дир. Галущинського, якою захоплювався, в неї вірив і її любив.

Мала самоуправа й відємні сторони. За провід у клясах йшла між поодинокими групами боротьба. Нераз був суд далеко строгіший, як кара професора. Від кари професора можна було викрутитися, міг він її подарувати, від суду ні. Коли хто з суддів мав злість на товариша, то карав його безпощадно. Професорам залишили ту саму компетенцію що передтим, так, що значіння суду було ілюзоричне. Безумовно, що самоврядування було великим кроком уперед у виховних методах Галичини. Учні вчилися давати собі раду, вміти собою рядити. Палащук помітив всі ті недостачі самоуправи. Свої цінні спостереження помістив він у „Житті" п. н. „Звіт укр. прив. ґімназії в Рогатині. (На марґінесі звіту)".

Ідеї, думки, прямування, зроджені в кружках, ширили кружковці серед товаришів тих ґімназій, де вони опинилися. Олекса Шумний опинився в ґімназії в Копичинцях. Писав, що товариші в ґімназії нічого не знають про Драгоманівські організації, про їх орган „Життя". Прохав вислати йому кілька примірників „Життя", щоби розпродати між товаришами.

Дир. Галущинський надзвичайно ліберально ставився до молодечих поривів. Знав він про істнування кружків, потурав їм, не давав по собі пізнати, що знає про їх діяльність. Хоч „Життя" ставилося критично до ґімназії, містило не дуже то прихильні дописи, дозволив масово кольпортувати „Життя". В ґімназії розходилося понад 100 примірників.

„Життя" мало аж надто багато теоретичних розвідок, мало було актуального матеріялу. Д-р Данилович містив у ньому свій суспільно-економічний нарис п. н. „Праця". Кілька чисел з черги займали листи Кареева про самоосвіту до молоді, що вийшли опісля окремою відбиткою. „Життя" виступило проти перебільшеного плекання спорту.

Такий спосіб редагування „Життя" викликав невдоволення серед деякої частини молоді, що почала видавати свій журнал „Відгуки". Були вони боєвим органом. Містили багато актуального матеріялу. „Відгуки" були наставлені на війну. Війна за плечима, отже робім приготування, бо в ній може рішитися наша доля. Видавав „Відгуки" мабуть Чмола.

„Життя" мусіло під впливом свого конкурента змінити спосіб редаґування. Рогатинська ґімназія досягла небувалого числа учнів: понад 700. В розвитку „Наукової Читальні" відчували недостаток кружковців. Залишилось їх небагато, ледви 10. Належали вони до найдіяльніших одиниць в читальні. Учень VII. кл. Бойко М. дав почин видавати власний часопис для учнів ґімназії під назвою „Вістник Наукової Читальні". Дир. Галущинський дав дозвіл на видавання під тою умовиною, що кожну статтю перед друком перегляне він або професор, залежно з якої ділянки вона буде. Часопис літографовано в літографічному заведенні Андрейчина в 200 пр. по 40 сторін. Кожна ділянка знання мала свого референта. Білик Д. містив поезії, новелі. Поезії були в дусі Карманського, плаксиві, сентиментальні. От зразок п. н. „Пісня":

Розятріться, рани серця,
Ти виходиш все сумною
І летиш на крилах смутку
З невимовною тоскою.

В новелі „Не буде з нього ґенія" змалював перечулений тип молодця, з хоробливими амбіціями стати ґенієм.

Найбільше матеріялу давав Бальо, що писав під ріжними псевдонімами, як: Грищенко, Грім, Огонь. Студіював Cореля, з якого деякі вимки помістив в часописі. Був він референтом російської літератури. Бойко М. з Біликом Д. писали хроніку життя „Наукової Читальні". Вербяний Іван писав про пласт.

Опрацювання тем нерівне. Були цінні статті, яких і тепер не посоромився би неодин автор. У деяких вражало захоплення, молодечий порив, змагання до правди й краси. Останнє число вийшло перед війною.

Так закінчився найкращий період у розвитку ґімназії і самоосвітніх кружків.

шим колишнім звеличникам, якими оманами, якими ідеями, якими теоретичними міркуваннями можна оправдати ті злочини, які творять так звані комуністи на Україні? Якими обіцянками можна оправдати ті міліонові жертви, які принесли наші бідні темні люди, що провинилися тільки в тому, що хотіли жити й працювати на своїх шматочках землі, як то й Ви збираєтесь робити? Може скажете, що Ви того й не оправдуєте. Мало! Прикривати злочин — це злочин. А Виж пером своїм прикриваєте тих злочинців. Хібаж на те родила нас земля херсонська? Ми маємо і без того досить на собі — мусимо памятати, що й на нас паде частина вини за ту революцію, яка повернулась у погибель для нашого селянського люду. І за нами мусять бродити міліони примар, від невинно загинувших з вини тої революції. Справу треба ставити конкретно і ясно, як ратувати — „у недалекому, завтрішньому, майбутньому“ — наш народ селянський. Примара голоду не зникає з України, а щораз більше та більше повисає над нею. І не підтримувати треба своїми теоретичними міркуваннями тих катів, які до того довели, а боротися, боротися з ними, нищити в корінї й саму їхню систему, ради якої і в імя ніби якої вони винищують наш народ. Треба його ратувати, поки ще цілком не пізно!

А Ви, син селянина, письменник, замісць того, щоб криком кричати на цілий світ проти тих гнобителів, проти того жаху, що вони утворили на Україні, закінчуєте Вашу брошуру „За яку Україну“ бравурним патосом. Барабанний бій на полі полеглих!... Хто має стояти „за Українy радянську соціялістичну“ — не відокремлену від Московщини: — голодне поневолене селянство, винищене саме тою системою? Ті, яких понабивані вязниці. Сотні тисяч вивезених на каторгу? Українські вояки, які розпорошені по московських частинах на Сибірі? Рештки недобитої стероризованої інтелігенції? Всі ті, перераховані мною складаються з українських трудових мас. Та й деж врешті та Радянська Україна, які ради на ній радять?.. І колиб Ви їм могли поставити запит: „За яку Україну?“ а вони могли вільно на те відповісти, то мені не треба Вас запевняти, що вониб відповіли Вашими старими словами: „Москалі всіх мастей однакові, а тому ще раз і назавжди: За обновлення Самостійної Української Народньої Республики!“ Тодіб нові Ваші слова, кінцеві „За яку Україну?“: „Не шкодуйте нічого, будуйте її з лютим завзяттям і захищайте її від ворогів чужинецьких і „своїх“ — всіми засобами, всією кровю своєю, всім здоровлям, всім життям своїм!“ — придбалиб ваги і булиб на свому місці...

У Бозі надія, що український народ визволиться ще із цього московсько-комуністичного ярма і від таких дорадників, як Ви.

Прага, вересень 1934. р.

Ф. Мелешко.

ПРАВНІ ІНФОРМАЦІЇ.

Нова податкова ординація.

Вже за кілька днів, бо від 1. жовтня ц. р. обовязуватиме закон про нову податкову ординацію (Д. З. ч. 39 з 15. березня 1934 р. поз. 346).

Новий закон подає приписи, як визначувати податки: 1) ґрунтовий, 2) від нерухомостей по містах і деяких будинків по селах, 3) від помешкань, 4) від будівельних площ, 5) від електричної енергії, 6) промисловий, 7) доходовий, 8) надзвичайний від деяких професійних заробітків, 9) військовий, який визначують скарбові уряди у формі додатку від доходового податку і 10) від капіталів та рент.

Далі закон нормує визначування додатків, вкладаних не тільки до державних, але теж до самоврядних податків (статті 1 і 2 § 1).

Новий закон узгіднює поведінку скарбових урядів при визначуванні вищезгаданих податків і додатків до них та касує безліч дотеперішніх законів, і виконних розпорядків, які нормували кожний податок зокрема. І в узгідненні цих ріжнородних законів полягає ціла суть нової податкової ординації. Одначе ще дотепер не появився виконний розпорядок до тієї ординації, хоча вже за кілька днів закон буде обовязувати. Негайно по оголошенні виконного розпорядку обговоримо ці важливі постанови в кількох статтях.

ЯКА ВЛАДА ВИЗНАЧУЄ ПОДАТКИ.

Вичислені податки визначують скарбові уряди. Від рішень цих урядів прислуговує податникам відклик до відкличних комісій, які урядують при скарбових палатах. Деякі податки визначують безпосередньо не скарбові уряди, але скарбові палати. І тоді другою інстанцією, яка полагоджує відклики є міністер скарбу.

СКАРГИ НА РІШЕННЯ.

Від рішень відкличних комісій можуть платники і провідник відкличної комісії внести скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу.

На інші рішення II. інстанції себто скарбової палати або міністра скарбу може внести скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу вже тільки платник (стаття 124)

УРЯДОВА ТАЄМНИЦЯ.

Урядовці та інші службовики скарбових урядів повинні заховати в тайні всі вістки про маєтковий стан та доходи платників та інших осіб, коли довідалися при виконуванні своїх службових обовязків. Збереження мовчанки в таких справах обовязує теж урядовців і службовиків по відході на емеритуру.

Руїна хліборобства.

ДЕКІЛЬКА СТАТИСТИЧНИХ ЦИФР.

Аґенція „Всхуд“ повідомляє:

Задовження дрібних хліборобів на господарствах до 50 гектарів припадало в 1933 р. пересічно 393 зол. на один гектар.

З тієї квоти 23,1 проц. припадає на купно землі; 19 проц. на господарські будинки, а 12,8 проц. на сплату довгів і податків. Про решту 45,1 проц., себто майже половину довгів статистичний уряд не згадує навіщо їх вжили хлібороби. Одначе страшне безробіття на селі та вчислення до тієї ґрупи карловатих і малоземельних господарств промовляють за тим, що майже половину довгів селянство затягнуло на прохарчування.

ЛИХВАРСТВО НА СЕЛІ.

Далі статистичні цифри говорять самі за себе такою проречистою мовою: Дрібні хлібороби платили в 1933 р. за одну четвертину своїх довгів (26,4 проц.) нормальні відсотки, себто найвище 12 проц. річно, а рідко теж діставали безвідсоткові позички. Зате більше ніж від одної третьої, бо від 37,1 проц. своїх довгів платили лихварський відсоток.

ЗАДОВЖЕННЯ КОЛЬОНІСТІВ.

Ці самі статистичні дані виказують, що задовження осадників, які осіли головно на наших землях, майже вдвоє вище ніж селянства і дійшло в 1933 р. до 785 зол. Дотого осадники куди в кращому положенні, бо майже дві третини довгів затягнули в державнім рільнім банку і не платять лихварських відсотків.

ПОЛЕКШІ ДЛЯ ХЛІБОРОБІВ.

Кружляють вперто вістки, що вже в жовтні появляться закони з полекшами для хліборобів. На гіпотечні довґи буде мабуть мораторія. Нові закони обовязуватимуть вже від 1. листопада ц. р.

ЗА ЗНИЖКОЮ КОМІРНОГО.

Організації урядовців, суддів та учителів підготовляють акцію за знижкою комірного. Довги за комірне доходять до 9 міліонів золотих. Більшість довгів припадає на урядовців, суддів та учительство по більших і промислових містах, де комірне дуже високе.

Переведена анкета виказує, що пересічно припадає на одного державного урядовця 1.480 зол. довгу.

На урядовця припадає 1.600 зол. а на урядничку 930 зол. довгу. Більшість довгів урядовців походить з купна всяких товарів на сплати. Тому професійні організації поширюють між урядовцями думку, щоби вони закладали самодопомогові каси. („Всхуд“).

З наших літнищ.

У Делятині, гарній гірській місцевості, признаній за кліматичну, істнує від 33—34 літ купелеве заведення. Це заведення улаштоване по европейськи, має солянкові купелі знамениті та інгаляторію, бракує тільки лікарського надзору.

Заведення знаю добре від його засновин, від 34 літ. На власні очі бачив я хорих, що приїжджали сюди з кулями на ногах, а по 5—6 тижневім лікуванні ходили без палиць. Знаю також таких, що кашляли, захриплих, які шукали тут полекші. Ці люди після 2—3 літ лікування солянковими, живичними та йодовими інгаляціями верталися домів здорові.

Заведення є власністю делятинського маґістрату; винаєдовує його п. Чаплинська і веде зразково. Одначе є інші поважні хиби цього заведення. Збудовано його під самим містечком при головнім тракті Станиславів і Коломия — Ворохта у вузенькім подовгастім зворі між двома досить високими і стрімкими горбами так, що в часі дощевих опадів вода спливає вдолину. Між містечком і заведенням на довжині 200 м. нема ніякого хідника, тому хорі в дощеві дні мусять або бродити по болоті, або на таку незначну віддаль наймати фіякра. Нема тут також буквально ніякої приємности для лікуванців, а прецінь привозять вони сюди багато грошей... Навіть перейтися нема де. Хіба головною дорогою, по якій заординовані лікарями проходи неможливі. Порох не дає там віддихнути, а в дощ болото не дозволяє вийти з хати. Такі відносини

відпихають людей від лікування та відпочинку в Делятині. Шукають вони інших, щодо якости далеко менше доцільних заведень, де можуть мати дещо приємности, для хорих такої потрібної.

Одначе при добрій волі делятинського маґістрату недогоді можна би легко запобігти! Заведення пересунути годі. Щоби притягнути людей, треба для добра міста якнайскорше зробити на коротенькій віддалі бодай хідник. Над самим заведенням стоїть дуже гарний, чатинний ліс, поперетинаний дорогами та лініями, чудовий терен на проходи. Але що з того? Цей ліс відділений від заведення китайським муром. Між тим заведенням і близьким лісом треба маґістратським тереном повести на гору хідник серпентиною на яких 400 м. Без цього хідника, а будують його вже повних 33 роки, нема доступу до ліса і власне це зражує людей до Делятина. Сидіти 4, 5 або й 6 тижнів літньою порою в зачиненій кімнатці з заслоненими перед порохом вікнами, це не можна назвати лікуванням. Що більше, До ліса веде дика стежка, така стрімка, що й найздоровіша людина лиш з трудом може туди вилізти і то лише в погідні дні! А як кого дощ захопить у лісі, як це донедавна щодня траплялося, то треба вертатися бічними, на кільометри довгими стежками. Знаю людей, а до них і я буду належати, що лише через недостачу ліса на проходи більше до Делятина не поїдуть...

Хтось подумає, що містечко Делятин не має змоги зробити за кількасот метрів хідника до ліса? Цілий беріг, яким має йти хідник є власністю делятинського маґістрату, отже крім роботи не булоб ніяких інших видатків. Чи для такої незначної суми оплачується обезцінювати своє ціле купелеве заведення та інгаляторію? Думаю, що нова делятинська міська рада, а радше посадник п. Поллько, людина енерґійна та підприємчива, довголітні занедбання своїх попередників направить і побудує передовсім хідник до ліса „Вільховець“ ще в цьому році і так причиниться до розбудови купелевого та інгаляційного заведення, що є власністю містечка.

З нових видань.

Юлій Верн: ПЛЕСОМ АМАЗОНКИ. Мандрівнича повість для молоді в 2 томах. Переклав із французької мови Мирослав Капій. Накладня М. Таравська, Львів 1934. ст. 168 + 115. Ілюстрацій 32., графіка П. Беветта. Ціна 6 зол.

Досі переклали у нас із Жіль Верна мало. Молодь, що відкриває цього захопливого автора, наче перші наркотики, мусить читати його у чужих перекладах. Таким робом 95 відсотків усяких технічних наукових термінів, перших, які легко засвоює собі дитяча голова, залишаються часто на все життя у тій чужій мові.

Марко Вовчок заробляла добре перекладами з Верна на... російську мову. Навіть добилася у Вернового видавця Гатцеля виключного права на ці переклади. Шкода, що ніодин наш письменник не добився такого права для перекладів на нашу мову.

Перекладів Жіль Верна маємо досі дуже мало. Ще 20 літ і всі його фантастичні повісти готові здійтнитись так, що запізно буде їх перекладати. Чи маємо чим заступити нашим дітям таку лектуру? — мало хто вірить у це, хочаб і не знати як голосно радив читати замісць Верна оповідання рідного виробу написані „з педагогічною метою“.

Великий знавець психольогії первісних народів (що в неодному нагадують психольогію дітей) — Ліоте сказав, що поступ европейських народів за останні 20 літ це здійснювання повістей Верна. Водночас тратять свою привабу такі фантазії як „Подорож довкола світа“ та „5 тижнів на бальоні“. Та як багато залишається таких як „З землі на місяць“ або „Подорож до середини землі“ — неосяжні пляни навіть для учених!

„Діти капітана Ґранта“, „Патнацятьлітній капітан“ або „Таємний острів“ це доброю, ясною прозою складені поеми для дітей, що не тільки розбуджують дитячу уяву, але і вчать — точно думати. Сполука фантазії з точністю, відома великим математикам, така рідка у лектурі, призначеній для молоді, що Верн або Майн Рід мало мають суперників.

„Плесом Амазонки“ — повість з інтриґою. Є тут таємний лист з шифрою, якої не можуть відчитати, невинно обвинувачена людина, що хоче змити свою ганьбу, мандрівка по небезпечних водах і пралісах, боротьба з хижаками та падлюками, історія добору двох сердець — усе, що треба, щоб пашіло обличчя і горіли молоді очі над такою книжкою. Верн ледвипримітно зазнайомлює читача з ґеоґрафією маловідомої краіни, її фльорою та фавною.

Неодин великий мандрівник і неодин учений завдячує Вернові напрямок свого життя. Шарль Ріше признався що і він і Вільбур Райт і брати Бреґе почали займатися аеростатикою, прочитавши „5 тижнів у бальоні“. Бирд відлітаючи на північний бігун, сказав: „Туди веде мене Верн“. У 1876 р. малий американський хлопчина Сімон Лейк, прочитавши „Двацять тисяч миль під морями“ рішив зглибити океани. Почав студіювати море, будувати підводний човен і як капітан Немо у 1898 р. підчас страшної бурі спускається на дно моря, де находить тишу. У своїй книжці „Субмарина підчас війни та миру“ оповідає, як „Навтілюс“ піддав йому першу ідею здійснити фантазію Верна.

„Плесом Амазонки“ має оригінальні ілюстрації Беннета, одного з найближчих приятелів Верна, що матеріял до кожного висунку брав із наукових даних.

Переклад М. Капія гладкий, зроблений чистою мовою

М. Р.

НОВИНКИ

— **Ювилейне свято.** Дня 29. вересня 1934 р. відбудеться з приводу 25-ліття істнування української гімназії Р. Ш. і Філії Т-ва „Учительська Громада“ в Рогатині, Ювилейне Свято з такою програмою: В год. 8-ій рано поминальне Богослуження з Панахидою в парохіяльній церкві; в год. 9-ій посвячення гімназійного прапора; в год. 11-ій відкриття пропамятних таблиць в будинку гімназії для її основників і добродіїв; в год. 12-ій Святочна Академія, а в 4-ій год. зїзд учнів і учителів рогатинської гімназії, получений з комерсом. — За Ювилейний Комітет: о. І. Щербанюк, Дир. Ом. Бачинський, П. Бігус, Юл. Кәменецький.

— **„Мазепа“ у радіо.** Праська радіостація (470,2) передаватиме в неділю 30. вересня від 19.00—22.00 години оп. Чайковського „Мазепа“.

— **Україніка.** Загребський щоденник „Обзор“ (ч. 218. з. 24. IX.) приніс фейлетон „Українска кнііжевніца Марія Омелісченко. Уз незін боравак у Загребу“. (Українська письм. Марія Омельченко. З нагоди її побуту в Загребі). Фейлетон підписаний буквами іе (Іван Есіх).

— **У санаторії замало хорих.** У загальній полікліниці у Львові була пресова конференція. Журналісти відвідали й санаторію для туберкулічно хорих у Голоску. Тут довідалися, що санаторія має 157 ліжок, а хорих лише 40. Це не тому, щоби не було хорих, а тому, що нема готівки. Управа м. Львова при 17-міліоновому буджеті призначує 30.000 на поборювання туберкульози. М. р. на кошт м. Львова лікувалося 4 хорих.

— **Присягнув, що не буде красти в Польщі.** В шинку при вул. Зеленій у Львові поліція арештувала міжнароднього злодія Стан. Мартинишина, що в 1928 р. після відсиджения кари перенісся був до Чехословаччини. При Мартинишині найшли 450 зол. Мартинишин сказав, що у Львові ні в Польщі не буде красти. Його випустили, а гроші задержали до вияснення.

— **Львівська хроніка** — Власничка крамниці при вулиці Сакраменток 22. Сара Дайхсель померла наслідком попарения, що його спричинили невідомі люди, вкинувши фляшку з їдкою рідиною. — Городське староство притягло до відповідальности власника кіна „Міраж“ за це, що висвітлює неморальну фільму „Божевільна ніч“, як природничу фільму „Тарзанів приятель“, щоби скористати зі знижки. — Президія м. Львова випускає 120 медалів у честь летуна Баяна. — У військовому суді відбудеться розправа проти підпор. Медецького за це, що вояка, який не вмів плавати взяв на шнур, щоби плавав. Коли вояк, щоб не втонути, вхопився за човно, старшина відіпхнув його і він утонув.

— **Краєва хроніка.** У Клузові біля Угринова згорів млин ґр. Борковської. Шкоди є на 45.000 зол. — З Буга біля Валявки (коло Сокаля) виловили тіло Йосифа Корикори, який втопився наслідком нервового розстрою. Недавно Корикора хотів так само покінчити з життям, та тоді його врятували. — Суд у Перемишлі засудив на 10 місяців вязниці залізничника Віняв...го за це, що після забави в чит. Т. Ш. Л. дав каміняреві Пславському револьвер, коли Пславський жалівся, що йому надоїло жити. Пславський тоді застрілився. — У Станиславові покінчила самогубством учителька жидівської школи Г. Причина матеріяльна нужда.

— **Смертний присуд.** У 1932. Карло Лещак (родом із Борислава) після відсиджения кари в станиславівській тюрмі вертався до дому. По дорозі присівся на віз господаря Князевича. Лещак убив Князевича залізною штабою, яка була на возі, та забрав 5.50 зол. Утік до Станиславова й тут півтора року продавав часописи. В лютому ц. р. поліція арештувала Лещака а суд засудив його на кару смерти. Наслідком касації справу суд розглядає щераз.

— **Суботник згинув у Трансйорданії.** Кілька літ тому виемігрував із Софіївки (Луччина) суботник Марко до Палестини, де відвідав кожну закутину. З Палестини перейшов у Трансйорданію. Гроші скінчилися і приходилося гинути з голоду. Щоби рятуватися продав Марко обі дочки шеікові, а сам пішов до Єгипту. Тут зробився майна. Дістав від дочок листа, щоби забрав їх від шеіка, бо їм страшно живеться. Марко вернувся та хотів заплатити шеікові щоби віддав йому дочки. Шеік не згодився. Тоді Марко на силу хотів відібрати дочки. Прийшло до бійки між шеіковими та Марковими людьми, в якій Марко наложив головою.

— **Посол Ідзіковський не зрікається посольського мандату.** Посол Ідзіковський, якого виключили з ББ. за мальверзації, не зрікається посольського мандату. Буде одержувати посольські дієти, бо соймовий правильник не знає в тій справі обмежень. Пос. Ідзіковський дав уже свої повновласти для одержання дієти із соймової каси 1. жовтня.

— **Письменники обвинувачені в протидержавній діяльности.** У варшавському окружному суді на днях мала відбутися розправа проти 7 обвинувачених у протидержавній діяльності, з яких більшість письменники або журналісти. Між ними є Генр. Джевецький, що недавно видав повість „Квасняци“ та сконфіскована „Світ твердих людей“; далі публіцист Золотов, що містив свої праці в „Пшеґльонді Сполечнім“ у Кракові, письменник Ст. Бравн і інші. Пять обвинувачених на розправу не прийшли, вони втікли. Тому суд відложив розправу, а за тими, що не прийшли на розправу розіслав стежні листи. Одного з обвинувачених, Золотова, інтернували в Березі Картуській. Його привели на розправу скованого.

— **Жоліо про „штучний рад“.** Ірина Жоліо (дочка Кіріе-Складовської) в інтервю з „Парі Соар“ сказала, що її останнє відкриття не основується на знайденню штучного раду, а на можливости одержання з нерадоактивних елементів тілець, що мають радову активність. Її відкриття тепер іще не має практичного значіння.

— **Ріжні вісти.** Рінтелен нездужає на заник памяти. — Мадярський боксер Горват покінчив самогубством тому, що його не вмістили в репрезентації, яка має розіграти змагання з Німеччиною

БІРЖА.

Доляр у Львові у приватних оборотах 5.20 до 5.22.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Виданнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок 10.